

Sygn. akt III Ca 406/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Danuta Pacześniowska

Sędzia SO Magdalena Balion - Hajduk

SO Lucyna Morys - Magiera (spr.)

Protokolant Dominika Tarasiewicz

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. S. (1)

przeciwko A. S. (2)

o alimenty

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrzu

z 22 czerwca 2015 r., sygn. akt III RC 840/14

oddala apelację.

SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Danuta Pacześniowska SSO Magdalena Balion - Hajduk

Sygn. akt III Ca 406/16

UZASADNIENIE

Powódka A. S. (1) domagała się zasądzenia od pozwanego A. S. (2) alimentów w kwocie po 500 zł miesięcznie.

W uzasadnieniu wskazała, że wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z 2 marca 2006r. w sprawie o sygn. akt I RC 2692/05 została pomiędzy stronami orzeczona separacja, w 2010r. doszło do podziału majątku wspólnego, w wyniku którego pozwany otrzymał mieszkanie, a powódka działkę z domkiem rekreacyjnym i dopłatę w wysokości 10.000zł. Powódka wskazała, że musiała zaprzestać prowadzenia dotychczasowej działalności gospodarczej, obecnie musi ponosić koszty utrzymania działki, której nie może sprzedać z powodu zajęcia komorniczego., zamieszkuje wraz z ojcem w jego mieszkaniu celem sprawowania nad nim opieki. Powódka podała, że pozwany prowadzi własną działalność gospodarczą i pełni funkcję prezesa s pólki, wkrótce ma przejść na emeryturę, posiada własnościowe mieszkanie i samochód osobowy. Tymczasem powódka utrzymuje się ze skromnej emerytury i niewielkich dochodów z tytułu zatrudnienia na pół etatu, jest zadłużona na kwotę 90000zł. Do swoich wydatków zaliczyła: koszty utrzymania mieszkania ojca – 300 zł miesięcznie, utrzymanie działki – 1000 zł, wyżywienie – 300 zł, odzież – 150 zł, środki higieny – 100 zł, leki – 150 zł.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa.

Zaskarżonym wyrokiem z 22 czerwca 2015r. Sąd Rejonowy w Zabrze w pkt 1 oddalił powództwo; w pkt 2 odstąpił od obciążania stron kosztami postępowania.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 2 marca 2006 r. w sprawie o sygn. akt I RC 2692/05 orzeczono separację małżeństwa powódki i pozwanego. Powódka obecnie otrzymuje emeryturę w wysokości około 1200zł brutto, po potrąceniu zajęć komorniczych pozostaje jej 850 zł netto. Ponadto pracuje jako sprzątaczką w wymiarze pół etatu i otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 630 zł netto. Powódka jest zadłużona na kwotę 90.000 zł. Zajęcia komornicze mają związek z prowadzoną niegdyś przez powódkę działalnością gospodarczą. W bieżącym roku, w wyniku licytacji komorniczej, została sprzedana działka rekreacyjna powódki, którą otrzymała przy podziale majątku. Powódka zamieszkuje wraz z ojcem, którym się opiekuje, utrzymanie tego mieszkania kosztuje 1300 zł miesięcznie, a powódka dokłada 100-200 zł, na utrzymanie samochodu i drobne naprawy przeznacza około 350 zł. Olej napędowy kosztuje ją 150-200 zł miesięcznie, ubezpieczenie – 600 zł rocznie, wyżywienie – 300 zł, środki higieniczne i kosmetyki – 150 zł miesięcznie. Spłaca zadłużenie z tytułu zaciągniętego kredytu w kwocie 15.000 zł i debetu w ratach po 480 zł miesięcznie, 50 zł miesięcznie przeznacza na zioła, 55 zł na telefon.

Po uiszczeniu opłat za mieszkanie ojcu powódki pozostaje 700 zł, z czego 300 zł pochłania rata kredytowa. Ojciec powódki opłaca abonament telewizyjny i internet w wysokości 60 zł miesięcznie.

Odnośnie sytuacji pozwanego ustalił Sąd Rejonowy, że pozwany prowadzi własną działalność gospodarczą polegającą na hurtowej sprzedaży jajek, dodatkowo zarabia 1280 zł z tytułu pracy w spółce. Do wydatków pozwanego należy: czynsz i gaz – 650 zł miesięcznie, prąd – 110 zł, woda – 100 zł miesięcznie, paliwo – 300 zł rocznie, ubezpieczenie – 300 zł rocznie, odzież – 100 zł miesięcznie, wyżywienie – 300-400 zł, wyżywienie syna – 400-500 zł miesięcznie, leki i wizyty lekarskie – 100-120 zł miesięcznie, środki czystości i kosmetyki – 100 zł miesięcznie. Jest zadłużony na ponad 356.000zł z tytułu niespłaconych kredytów powstałych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą polegającą na sprzedaży sztucznych kwiatów. Przeciwko pozwanemu prowadzone jest postępowanie egzekucyjne. Mieszkanie pozwanego zostało zlicytowane. Komornik zajął też jego samochód, przy czym pozwany może z niego korzystać. Pozwany czeka na uzyskanie uprawnień emerytalnych.

Stwierdzono, że pełnoletni syn stron od kilku miesięcy wykonuje prace publiczne, ale od lipca ponownie będzie na utrzymaniu pozwanego.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie akt Sądu Okręgowego w Gliwicach o sygn. I RC 2692/05, dowodów z dokumentów oraz przesłuchania stron.

W tym stanie rzeczy uznał Sąd pierwszej instancji, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Wskazał przy tym na regulacje art. 61⁴ § 4 krio, art. 60 § 1 krio, przy czym do obowiązku dostarczania środków utrzymania przez jednego z małżonków pozostających w separacji drugiemu stosuje się odpowiednio przepisy art. 60, z wyjątkiem § 3 krio. Wskazał, że zastosowanie znajduje w niniejszej sprawie art. 60 § 1 krio, bowiem wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 2 marca 2006 r. w sprawie o sygn. akt I RC 2692/05 orzeczono separację małżeństwa powódki i pozwanego bez orzekania o winie. Zaznaczył, że przesłanką zaistnienia obowiązku alimentacyjnego po stronie potencjalnie zobowiązanego jest niedostatek drugiego z byłych małżonków, przy czym rozwiedziony małżonek znajduje się w niedostatku, gdy własnymi siłami nie jest w stanie zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb w całości lub w części.

Sąd Rejonowy stwierdził następnie, że powódka nie wykazała, by znajdowała się w niedostatku w rozumieniu art. 60 § 1 krio w zw. z art. 61⁴ § 4 krio. Jego zdaniem wprawdzie dochody powódki nie są wysokie, bowiem składa się na nie emerytura oraz wynagrodzenie za pracę na pół etatu w łącznej wysokości 1480 zł netto. Wydatki powódki na podstawowe potrzeby życiowe ocenił na około 755 zł, ustalając, że po odliczeniu wskazanych wydatków, do jej dyspozycji pozostaje około 370 zł. Nie jest to kwota wystarczająca na spłatę wysokiego zadłużenia powódki w

kwocie 90.000 zł, którego miesięczna rata kredytowa wynosi 480 zł miesięcznie. W uznaniu Sądu pierwszej instancji problemy powódki ze spłatą zadłużenia nie oznaczają jednakże, iż znajduje się ona w niedostatku, a tym samym pozwany nie jest zobligowany do alimentowania powódki. Uznał więc, że powódka jest w stanie własnymi siłami zaspokoić swoje usprawiedliwione potrzeby.

Sąd Rejonowy podkreślił, że pozwany znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej, bowiem jego mieszkanie zostało zlicytowane, w ramach egzekucji zajęto także jego samochód, zaś zadłużenie pozwanego powstałe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą wynosi około 356.000 zł. Wskazał, że pozwany ponadto wspomaga syna, który wprowadzie od kilku miesięcy wykonuje prace publiczne, ale wkrótce będzie na jego utrzymaniu. W związku z tym, w obecnej sytuacji, w ocenie tego Sądu nie jest w stanie wygospodarować kwoty 500 zł miesięcznie, której domagała się powódka. Z tych przyczyn powództwo uległo oddaleniu.

O kosztach sądowych orzeczono w oparciu o zasadę słuszności na mocy art. 102 k.p.c.

Apelację od tego wyroku w całości wniosła powódka, domagając się jego zmiany i uwzględnienia powództwa w całości oraz zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zabrze z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego.

Zarzuciła skarżąca nieważność postępowania poprzez pozbawienie jej możliwości skutecznego dochodzenia swoich praw z uwagi na odmowę ustanowienia pełnomocnika z urzędu i powiadomienia o tym powódki dopiero na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku. Jej zdaniem brak pełnomocnika mimo spełnienia przez powódkę koniecznych wymagań, doprowadził do nieważności postępowania. Podnosiła ponadto, że wystąpił przy wyrokowaniu błąd w ustaleniach faktycznych polegający na nieprawidłowym ustaleniu usprawiedliwionych potrzeb powódki oraz zarobkowych i majątkowych możliwości pozwanego. Ostatecznie powoływała się na naruszenie przepisów postępowania cywilnego w postaci art.233 kpc, które miało wpływ na wynik sprawy oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i oddalenie powództwa, mimo, że prawidłowo oceniony materiał powinien doprowadzić do odmiennych wniosków. Apelująca podnosiła, że pozwany zamierza przejść na emeryturę i będzie pobierał stałe świadczenie, czego nie zbadano oraz deklarowała przejście opieki nad synem stron w przyszłości oraz konieczność jego utrzymywania.

Skarżąca oświadczyła ponadto, że za zgodą pracodawcy zrezygnowała z dotychczasowego zatrudnienia z dniem 31 lipca 2015r., wnosząc o rozwiązanie umowy o pracę na zasadzie porozumienia stron, jako przyczynę podając zły stan zdrowia. Podała, że stała się osobą bezrobotną.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powódki. Na rozprawie odwoławczej podał, że od stycznia 2016r. pobiera świadczenie emerytalne w wysokości 2044zł miesięcznie.

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2015r., ogłoszonym na rozprawie, na której wydano zaskarżony wyrok, Sąd Rejonowy w Zabrze oddalił wniosek powódki o ustanowienie pełnomocnika z urzędu; zażalenie powódki od tego orzeczenia oddalono postanowieniem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 12 kwietnia 2016r. w sprawie o sygn. III Cz 361/16.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie mogła odnieść skutku.

Analizując główny z zarzutów apelacji – nieważność postępowania, uznał Sąd Odwoławczy, iż nie był on zasadny. W istocie bowiem wniosek powódki o ustanowienie dla niej pełnomocnika został rozpoznany negatywnie, jednakże to rozstrzygnięcie nie pozbawiło skarżącą możliwości dochodzenia jej roszczeń i obrony jej interesów. Apelująca bowiem na rozprawie tej była obecna, została przesłuchana w charakterze strony, Sąd udzielił jej niezbędnych pouczeń,

dopuszczył i przeprowadził wszystkie dowody dotychczas przez skarżącą wskazane, realizując jej inicjatywę dowodową; dalszych wniosków dowodowych powódka nie zgłaszała, uczestnicząc jednak w pełni w postępowaniu dowodowym.

Sąd Okręgowy zważył, iż odmowa ustanowienia adwokata z urzędu co do zasady nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw, o ile strona wbrew swej woli nie została pozbawiona możliwości działania (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 maja 2016 r., *I ACa 151/16*, LEX nr 2075689).

Poza tym, za utrwalony w orzecznictwie uznać należy pogląd, zgodnie z którym odmowa ustanowienia adwokata z urzędu co do zasady nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw, o ile strona wbrew swej woli nie została pozbawiona możliwości działania (por. : wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2005 r., III CK 533/04). Jak jednak wskazano wyżej, powódka miała możliwość w toku całego postępowania składania wniosków, podnoszenia twierdzeń oraz zgłaszania dowodów i formułowania stanowiska procesowego. Sąd Odwoławczy zważył nadto, iż apelująca nie skonkretyzowała, w jaki sposób brak ustanowienia dla niej pełnomocnika mógłby wpłynąć na pozbawienie jej praw dochodzenia jej roszczeń i ochrony jej interesów jako strony powodowej. Przyczyn ku temu także nie dostrzegł Sąd drugiej instancji. W sytuacji bowiem, gdy powódka była obecna na rozprawie, korzystała z udzielanych jej przez Sąd pouczeń, uczestniczyła w pełni w postępowaniu dowodowym, nie sposób przyjąć, iżby jej prawa jako strony zostały naruszone w wyniku odmowy ustanowienia dla niej pełnomocnika, prowadząc do nieważności postępowania (art. 379 § 5 kpc).

Odnosząc się do kolejnego z zarzutów sformułowanych w apelacji wskazać wypada, że stan faktyczny w zakresie istotnym dla rozpoznania sprawy został ustalony prawidłowo i ustalenia te Sąd Odwoławczy podziela w całości, przyjmując za własne, z uzupełnieniem wynikającym z oświadczenia pozwanego, zgodnie z którym pobiera on od stycznia 2016r. emeryturę w wysokości 2044zł, na co powoływała się zresztą skarżąca w apelacji oraz stwierdzeniem, że sama apelująca za zgodą pracodawcy zrezygnowała z dotychczasowego zatrudnienia z dniem 31 lipca 2015r., wnosząc o rozwiązanie umowy o pracę na zasadzie porozumienia stron, jako przyczynę podając zły stan zdrowia.

Nie doszło zatem do błędu w ustaleniach faktycznych co do rozmiaru usprawiedliwionych potrzeb powódki oraz jej możliwości zarobkowych i zdolności finansowych pozwanego, skoro stwierdzenia Sądu pierwszej instancji co do rzeczywistego stanu rzeczy znalazły pełne potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym, uzupełnionym w postępowaniu apelacyjnym. Uznał Sąd drugiej instancji, iż powyższe nowe okoliczności dotyczące stron postępowania, a pojawiające się już po zapadnięciu kwestionowanego wyroku, nie wpływają na zasadność podjętego rozstrzygnięcia. Pozwany bowiem nadal posiada znacznego rozmiaru zadłużenie, które determinuje jego sytuację majątkową w związku z prowadzoną egzekucją, zaś powódka nadal nie pozostaje w stanie niedostatku, skoro posiada dotychczasowe zdolności zarobkowe, zaś niezdolności do pracy zawodowej nie wykazała stosownymi zaświadczeniami. Wyłącznie twierdzenie skarżącej, iż zrezygnowała z zatrudnienia z uwagi na zły stan zdrowia, nie poparte żadnymi dowodami, nie może skutkować przyjęciem jej niezdolności do pracy, jak chciałaby tego apelująca. Przyjąć zatem wypada, iż powódka nadal posiada potencjalne możliwości zaspokojenia własnych potrzeb poprzez wynagrodzenie za pracę, że jest w stanie we własnym zakresie zdobyć środki na własne utrzymanie na adekwatnym poziomie.

Zdaniem Sądu Odwoławczego nie miało miejsca także naruszenie art. 233 kpc poprzez niepełną, naruszającą zasadę swobodnej oceny dowodów, weryfikację zgromadzonego materiału dowodowego poprzez uznanie, że powódka nie pozostaje w stanie niedostatku, zaś sytuacja życiowa pozwanego nie jest korzystna. Okoliczności te pozostają bowiem bezsprzecznie w korelacji z informacjami niesionymi ze środkami dowodowymi dostarczonymi przez obie strony procesu, a wnioski nich wyciągnięte przez Sąd pierwszej instancji wypada uznać za trafne.

Jeżeli natomiast chodzi o ewentualne pozostawanie w przyszłości na utrzymaniu powódki innych osób, w chwili obecnej traktować je należy wyłącznie jako należące do sfery hipotetycznej, wobec czego nie sposób uczynić z niego elementu stanu faktycznego w sprawie, istniejącego na datę orzekania i objąć go, wobec braku dowodów, ustaleniami oraz jakimikolwiek rozważaniami w ramach niniejszej sprawy.

Z tych wszystkich przyczyn apelację powódki oddalono jako bezzasadną na mocy art. 385kpc.

SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Danuta Pacześniowska SSO Magdalena Balion – Hajduk